

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีของคนในสังคม
GUIDELINES FOR PROMOTING GOOD CITIZENSHIP
OF PEOPLE IN SOCIETY

¹สุมิตรชา ซาเสน และ ²สุทธิพงษ์ สุทธิลักษณ์กุล

¹Sumitcha Sasen and ²Sutthipong Sutthilukmunikul

¹มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, ประเทศไทย

¹Ubon Ratchathani Rajabhat University, Thailand

¹sumitcha.s@ubru.ac.th, ²sutthipon.s@ubru.ac.th

Received: August 28, 2024; **Revised:** November 5, 2024; **Accepted:** December 25, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและนำเสนอแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดี การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาและค้นคว้าจากเอกสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่โดยการแยกประเภท เรียบเรียง วิเคราะห์เนื้อหาและสรุปสาระสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีของคนในประกอบด้วย 7 ประการ ได้แก่ 1) การศึกษา 2) การสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ 3) การสร้างแรงจูงใจและการยกย่อง 4) การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน 5) การส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรม 6) การสร้างสื่อและสังคมออนไลน์ 7) การมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง

คำสำคัญ : พลเมือง, ความเป็นพลเมือง, สังคม

¹อาจารย์, ดร. หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

²อาจารย์, ดร. หลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

This article aims to study and present guidelines for promoting good citizenship. This study uses methods of study and research from documents, articles, and related research by categorizing, compiling, and analyzing content. and summarize the main points. The results of the study found that Guidelines for promoting good citizenship among people include 7 factors: 1) education 2) support from various organizations 3) creating motivation and praise 4) supporting participation in community activities 5) Promote morals and ethics 6) Creation of media and online society 7) Participation in the political process.

Keywords: good citizen, citizenship, society.

บทนำ

การเป็นพลเมืองที่ดีถือเป็นเรื่องที่สำคัญและมีความหมายอย่างยิ่งสำหรับสังคมยุคปัจจุบัน เพราะการที่จะทำให้มนุษย์ทุกคนสามารถทำหน้าที่พลเมืองที่ดีได้นั้น ไม่เพียงแต่จะต้องทำให้เกิดความรู้สึภาคภูมิใจในตนเอง แต่ยังต้องช่วยกันผลักดัน สนับสนุน ส่งเสริม ให้เกิดความความเข้มแข็งและความสมานฉันท์ขึ้นในสังคม การเป็นพลเมืองที่ดีไม่ได้หมายถึงเพียงการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคมเท่านั้น หากแต่ยังครอบคลุมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ การเคารพสิทธิและความเป็นส่วนตัวของผู้อื่น และการรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ในบทความนี้ เราจะสำรวจคุณสมบัติและวิธีการที่จะช่วยให้เรากลายเป็นพลเมืองที่ดี เพื่อสร้างสังคมที่น่าอยู่และเป็นธรรมสำหรับทุกคน

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีเป็นหนึ่งในแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ เนื่องจากเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาสังคม และการปฏิบัติตามหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อสังคม โดยรวมถึงการเคารพกฎหมาย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่มีผลกระทบต่อสังคม และการสนับสนุนคุณค่าพื้นฐานของสังคม เช่น ความยุติธรรม ความเท่าเทียม ความเคารพในสิทธิมนุษยชน ตลอดจนการมีจิตสำนึกในชุมชนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมในชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ยอมรับในความคิดเห็นของผู้อื่นและยอมรับในความหลากหลายของสังคม (Davies, Gregory, & Riley, 1999) จะเห็นได้ว่าความเป็นพลเมืองที่ดีส่งผลต่อการ

สร้างสรรค์สังคมที่มีคุณภาพ และนำไปสู่การพัฒนาให้เกิดรากฐานของสังคมที่เข้มแข็ง ซึ่งนับว่าเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง (จิราณีย์ พันมูล, 2564)

แนวคิดที่สำคัญเกี่ยวกับพลเมือง

แนวคิดเกี่ยวกับ พลเมือง (citizen) เป็นแนวคิดที่ได้รับการศึกษาในหลายมิติ เช่น มิติทางการเมือง สังคม และปรัชญา โดยพื้นฐาน พลเมือง คือบุคคลที่มีสิทธิและหน้าที่ภายในรัฐหรือชุมชนทางการเมืองนั้นๆ (Marshall, T.H. ,1950) อาจอธิบายโดยสรุปได้ดังนี้

แนวคิดเรื่องพลเมืองในรัฐสมัยใหม่

T.H. Marshall (1950) เป็นหนึ่งในนักวิชาการที่มีชื่อเสียงในการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพลเมืองในรัฐสมัยใหม่ โดยเขาแบ่งสิทธิพลเมืองออกเป็นสามประเภทหลัก ได้แก่

สิทธิพลเมือง คือ สิทธิที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพส่วนบุคคล เช่นเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การนับถือศาสนา และสิทธิในความเป็นส่วนตัว

สิทธิทางการเมือง คือ สิทธิที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง การลงสมัครเป็นตัวแทนทางการเมือง สิทธิในการเสนอกฎหมาย สิทธิในการลงประชามติ สิทธิในการประชาพิจารณ์

สิทธิทางสังคม คือ สิทธิที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงบริการสาธารณะและความเป็นอยู่ที่ดี เช่น การศึกษา การดูแลสุขภาพพยาบาล และการประกันสังคม

แนวคิดเรื่องพลเมืองและชาติ

Benedict Anderson (1983) ในหนังสือ "Imagined Communities" ได้เสนอแนวคิดว่าชาติเป็น "ชุมชนที่ถูกจินตนาการขึ้น" ซึ่งพลเมืองมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนนี้แม้ว่าจะไม่ได้รู้จักกันทั้งหมด แนวคิดนี้มีความสำคัญต่อความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองในบริบทของชาตินิยมและการสร้างชาติ

แนวคิดเรื่องพลเมืองโลก

Martha Nussbaum และ Amartya Sen ได้ส่งเสริมแนวคิด "พลเมืองโลก" (Global Citizenship) โดยเขามองว่าการเป็นพลเมืองไม่ควรจำกัดอยู่แค่ภายในรัฐหรือชาติใดชาติหนึ่ง แต่ควรคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อโลกและมนุษยชาติทั้งหมด แนวคิดนี้จึงเน้นการเชื่อมโยงระหว่างพลเมืองของแต่ละรัฐทั่วโลกและการแก้ไขปัญหาแบบสากล เช่น สิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชน

แนวคิดเรื่องพลเมืองที่ดี

David Miller (2000) ในหนังสือ "Citizenship and National Identity" ได้กล่าวถึงการเป็นพลเมืองที่ดีว่าควรมีความรับผิดชอบต่อทั้งรัฐและสังคม และควรมีส่วนร่วมในการสร้างความเป็นธรรมและความสามัคคีในสังคม

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าพลเมือง คือบุคคลที่มีสิทธิและหน้าที่ภายในรัฐนั้นๆ สามารถศึกษาได้อย่างหลายมิติและพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากแนวคิดดั้งเดิมคือการเป็นพลเมืองของรัฐใดรัฐหนึ่งมาเป็นพลเมืองของโลก

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดี

ความเป็นมาของแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี มีรากฐานทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนานและเปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย โดยภาพรวมของวิวัฒนาการและความเป็นมาของแนวคิด เพื่อให้ง่ายต่อการศึกษาอาจกล่าวโดยสรุปเป็นยุคได้ (Schudson, M.,1998) ดังนี้

ยุคโบราณ

แนวคิดเรื่องพลเมืองดีเริ่มปรากฏในสมัยกรีกโบราณ โดยเฉพาะในนครรัฐเอเธนส์ ที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองผ่านการลงคะแนนเสียงในที่ประชุมสภา (Agora) และการปกป้องเมืองรัฐ (Polis) เป็นหน้าที่ของพลเมือง ต่อมาในสมัยโรมัน พลเมืองเริ่มมีสิทธิและหน้าที่ทางกฎหมายและทางการเมือง การเป็นพลเมืองโรมันจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นเกียรติอย่างยิ่งสำหรับคนยุคนั้น

ยุคกลาง

ยุคกลางหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่ายุคมืด (Dark Ages) ช่วงเวลาของความเสื่อมโทรมทั้งทางวัฒนธรรมและทางสังคมในยุโรปหลังจากการล่มสลายของจักรวรรดิโรมัน (Oxford.2008) ความเป็นพลเมืองดีเปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นไปที่ความจงรักภักดีต่อเจ้านายและพระเจ้า และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา ความเป็นพลเมืองดีในยุคนี้จึงให้ความสำคัญกับฝ่ายศาสนจักรมากกว่าอาณาจักร

ยุคเรเนซองส์

ยุคเรเนซองส์เรียกอีกชื่อว่า ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา เป็นช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ยุโรป ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสมัยกลางสู่สมัยใหม่และครอบคลุมศตวรรษที่ 15 และ 16 มีการแสดงลักษณะด้วยความพยายามที่จะฟื้นฟูและก้าวข้ามแนวคิดและความสำเร็จของสมัยคลาสสิก ได้เกิดขึ้นภายหลังจากวิกฤตการณ์จากสมัยกลางปลายและมีส่วนที่เกี่ยวเนื่องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมครั้งใหญ่ (Starn, Randolph.1998) หลังจากผ่านพ้นจากวิกฤติศรัทธาในยุคกลาง ประชาชน

เริ่มให้ความสนใจกับแนวคิดเรื่องพลเมืองดีในแบบกรีกอีกครั้ง โดยเน้นความสำคัญไปที่การศึกษา ศิลปะ และการพัฒนาตนเองในแบบที่เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น และภายหลังการปฏิวัติอเมริกา ใน ศตวรรษที่ 18 ช่วงปี ค.ศ.1775-1782 และฝรั่งเศสในปี ค.ศ.1789 (กฤตภาส ศักดิษฐานนท์, 2566) แนวคิดเรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองได้รับการเน้นมากขึ้น การเป็นพลเมืองดีรวมถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการประชาธิปไตย การปกป้องสิทธิเสรีภาพ และการเคารพกฎหมาย

ยุคสมัยใหม่

เริ่มต้นในช่วงศตวรรษที่ 19 - 20 เป็นช่วงเวลาหนึ่งของอารยธรรมต่างๆ ซึ่งในช่วงนี้ อารยธรรมต่าง ๆ เริ่มมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ และเริ่มมีแนวคิดที่ยึดหลักความจริง เริ่มละทิ้ง ความเชื่อแบบงมงายอย่างในอดีต แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองที่ดีได้ขยายขอบเขตแนวคิดถึงการ สนับสนุนการพัฒนาสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัคร และการส่งเสริมความเสมอภาค โดย การศึกษาและการสื่อสารมวลชน เริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมือง รวมถึงการให้ความรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางสังคม และการ สร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสังคมมากขึ้น

ยุคปัจจุบัน

แนวความคิดเรื่องความเป็นพลเมืองเริ่มขยายขอบเขตไปจนถึงความเป็นพลเมืองโลก ด้วย กระแสสิทธิพลจากยุคโลกาภิวัตน์ การเป็นพลเมืองดีไม่ได้จำกัดแค่ในระดับชาติ แต่ยังรวมถึงการ รับผิดชอบต่อปัญหาสากลระดับโลก เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชน ตลอดจนจาก แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์กลายเป็นเครื่อง สนับสนุนทางสังคมและการเคลื่อนไหวทางการเมืองทั้งยังเป็นส่วนสำคัญของความเป็นพลเมืองดีใน ยุคดิจิทัลอีกต่างหาก

จะเห็นได้ว่าแนวคิดเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดีเริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ ซึ่งแต่ละ ยุคสมัยต่างก็ให้ความสำคัญกับกิจกรรมหรือหน้าที่ของพลเมืองที่ควรจะมีต่อรัฐเพื่อส่งเสริมให้รัฐมี ความเจริญรุ่งเรือง และให้คนในรัฐอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และการที่รัฐจะปกครองพลเมืองได้ อย่างมีประสิทธิภาพ พลเมืองของรัฐเองก็ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนเองที่มีต่อรัฐให้สมบูรณ์ ฉะนั้นทั้งรัฐ และพลเมืองจึงต้องมีหน้าที่ต่อกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ความหมายและความสำคัญของพลเมืองที่ดี

ความหมายของ "พลเมืองที่ดี" (Good Citizen) มักครอบคลุมถึงการมีพฤติกรรมและ ทักษะที่ดีที่ส่งเสริมความดีงามและความมั่นคงของสังคม โดยทั่วไป พลเมืองที่ดีมักหมายถึงบุคคลที่ ปฏิบัติตามกฎหมาย มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมและการเมือง และ

เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น รวมถึงการที่บุคคลมีพฤติกรรมที่เหมาะสมตามสภาพบริบททางสังคม และทำประโยชน์ให้แก่สังคม ได้แก่ การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน รวมถึงประเทศชาติ เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายของบ้านเมือง มีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ ตลอดจนเป็นบุคคล ที่มีจิตสำนึกในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า พัฒนานตนเองให้เป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ มีพฤติกรรมดี มีจิตใจดี มีความรับผิดชอบ รักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งให้ความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกัน และปฏิบัติต่อกัน เพื่อให้เกิดความสงบสุข (ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์, 2550) ขณะที่ พูนศักดิ์ อุดมโภชน์ และคณะ (2556) กล่าวว่า พลเมืองที่ดีต้องประกอบด้วย การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมืองการปกครอง เคารพสิทธิเสรีภาพ และการยึดมั่นในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองและยอมรับมติของเสียงข้างมาก สอดคล้องกับแนวทางของ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (ออนไลน์) กล่าวเกี่ยวกับพลเมืองที่ดีในวิถีประชาธิปไตย ว่า หมายถึง พลเมืองที่มีคุณลักษณะที่สำคัญ คือ เป็นผู้ที่ยึดมั่นในหลักศีลธรรมและคุณธรรมของศาสนา มีหลักการทางประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต

จากที่กล่าวมาจึงพอสรุปได้ว่าพลเมืองดีจึงหมายถึงบุคคลที่มีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่มีส่วนช่วยในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างสร้างสรรค์และมีความรับผิดชอบ การเป็นพลเมืองดีไม่เพียงแต่หมายถึงการปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ยังเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ การสนับสนุนคุณค่าทางสังคม การแสดงความรับผิดชอบต่อทางสังคม ทั้งยังเป็นหน้าที่สำหรับประชาชนทุกคนของประเทศนั้นๆ ที่ควรจะต้องยึดถือและปฏิบัติ

คุณลักษณะสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดี

ความเป็นพลเมืองที่ดี ถือเป็นคุณลักษณะที่สำคัญสำหรับประชาชนภายในประเทศ มีลักษณะสำคัญ (Westheimer, J., & Kahne, J., 2004) ดังนี้

การปฏิบัติตามกฎหมาย คือ การเคารพและปฏิบัติตามกฎหมาย กฎเกณฑ์และกฎระเบียบ ขนบธรรมเนียมของสังคมถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดี

ความรับผิดชอบต่อสังคม คือ การรับผิดชอบต่อภาระของตนเองและการมีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่ดี เช่น การทำงานอาสาสมัครและการช่วยเหลือชุมชน การมีจิตสาธารณะ

การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง คือ การมีส่วนร่วมในการลงคะแนนเสียง การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ การลงประชามติ การทำประชาพิจารณ์ การสนับสนุนกระบวนการประชาธิปไตย ตลอดจนการคอยติดตามข่าวสารบ้านเมืองเพื่อให้รู้เท่าทันถึงสถานการณ์บ้านเมือง (Dagger, R. (2002)

การเคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น คือ การให้เกียรติและเคารพสิทธิของผู้อื่น รวมถึงการส่งเสริมความเท่าเทียมและการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเป็นธรรมปราศจากอคติในการปฏิบัติ

การส่งเสริมความยั่งยืนและการรักษาสິงแวดล้อม คือ การมีจิตสำนึกต่อธรรมชาติการรักษาสิงแวดล้อมและการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีในสังคม

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมเป็นกระบวนการที่ต้องการความร่วมมือจากหลายฝ่ายทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม และชุมชน การส่งเสริมนี้สามารถทำได้ผ่านหลายช่องทาง โดยเฉพาะการศึกษา การสร้างแรงจูงใจ โดยอาศัยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะของชุมชน โดยสรุปเป็นแนวทางได้ดังนี้

การศึกษา หลักสูตรการศึกษา ควรบรรจุหลักสูตรพลเมืองศึกษา หรือพลเมืองคุณภาพ เพื่อศึกษาเรื่องสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบของพลเมืองที่มีคุณภาพในระบบการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดี การสอนเรื่องการมีส่วนร่วมในสังคมและการปฏิบัติตามกฎหมายตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา (Westheimer, J., & Kahne, J., 2004) จัดกิจกรรมอบรมและสัมมนาที่เน้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีสำหรับประชาชนทุกช่วงอายุ (Haste, H., 2004)

การสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรัฐบาลควรมีนโยบายที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดี เช่น การสนับสนุนกิจกรรมอาสาสมัครและการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Dagger, R., 2002) ตลอดจนให้การสนับสนุนในด้านการจัดกิจกรรม ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดี (Putnam, R. D., 2000) เช่น การประกวดผลงานหรือโครงการที่เน้นการพัฒนาชุมชน สังคม และให้การยอย่องเชิดชูเกียรติแก่พลเมืองดีเด่น ทั้งระดับโรงเรียน หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด ภาค และระดับประเทศ องค์กรครอบครัวและชุมชนควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อและเคารพสิทธิของผู้อื่น (Lickona, T., 1991) ทั้งเรื่องการอบรมเลี้ยงดู การสร้างทัศนคติที่ดีต่อเยาวชน และการเป็นแบบอย่างที่ดี รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชน ผ่านการส่งเสริมการทำกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามัคคีในชุมชน เช่น การทำงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาภายในชุมชนของตนเอง (McMillan, D. W., & Chavis, D. M., 1986)

การสร้างแรงจูงใจและการยกย่อง อาจทำได้โดยการมอบรางวัลและการยกย่องและมอบรางวัลให้กับบุคคลและกลุ่มที่ทำความดีและมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และสร้างสรรค์สังคม (Deci, E. L., & Ryan, R. M., 2000) มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความเสียสละ และเผยแพร่เรื่องราวความสำเร็จของบุคคลเหล่านั้นผ่านการนำเสนอเรื่องราวของบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดีในสื่อ

สาธารณะเพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่นได้ปฏิบัติตาม (Bandura, A. ,1977) ถือเป็นบุคคลต้นแบบในการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน โดยการจัดให้มีพื้นที่และโอกาสสำหรับการแสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน (Oldenburg, R. ,1989). เช่น กิจกรรมสาธารณะ งานวัด งานชุมชน และกิจกรรมจิตอาสา

การส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรม สามารถทำได้โดยการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการอบรมสอน เกี่ยวกับศีลธรรมในโรงเรียนและครอบครัวในคราวสำคัญ สอนศีลธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชนตั้งแต่ยังเล็ก (Kohlberg, L. ,1981) เพื่อเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กและเยาวชน เป็นการสร้างสังคมแห่งคุณธรรมเพื่อเป็นต้นกล้าสำหรับการที่จะเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีในอนาคต อาจทำผ่านการสนับสนุนกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม โดยการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมที่ช่วยเสริมสร้างศีลธรรมและจริยธรรม (Bellah, R. N., Madsen, R., Sullivan, W. M., Swidler, A., & Tipton, S. M. ,1985) เช่น การรณรงค์ดล่่าเข้าพรรษา การรักษาศีลห้า การปฏิบัติธรรมตามกาล การเข้ากิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ ทั้งในเรื่องศาสนา และวัฒนธรรม

การสร้างสื่อและสังคมออนไลน์ คือการประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการเผยแพร่ข้อมูลและบทความเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองที่ดี (Shirky, C. ,2008) โดยเฉพาะในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ ที่เทคโนโลยีแบบไร้ขีดจำกัด และสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จะทำให้เยาวชนเข้าใจถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดีได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะง่ายต่อการเข้าถึงและเหมาะกับยุคสมัยปัจจุบัน การสร้างชุมชนที่เน้นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม (Rheingold, H. ,1993) เช่น การตั้งเพจจิตสาธารณะ ไลน์กลุ่มที่เกี่ยวกับการทำประโยชน์ต่อสังคม เพื่อเผยแพร่งานของกลุ่ม ให้คนอื่นได้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของการทำประโยชน์ต่อสังคม เป็นการสร้างช่องทางการสื่อสาร โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมสังคมและการเมือง (Habermas, J. ,1989)

การมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง โดยการสนับสนุนการลงคะแนนเสียง เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง (Putnam, R. D. ,1995) การเข้าร่วมประชาพิจารณ์ การทำประชามติ การร่วมเสนอกฎหมาย

เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้จัดทำจึงขอเสนอแนวทางในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีในรูปแบบของแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่ดีของคนในสังคม

คุณค่าของการเป็นพลเมืองที่ดี

การเป็นพลเมืองที่ดีมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เพราะทำให้คนมีคุณค่า ประทั้งในระดับบุคคลและระดับชาติ (ศุภชัยวิจิตรและพัฒนวิชาการและนวัตกรรม.2564) สามารถอธิบายได้ดังนี้

สร้างสังคมที่ปลอดภัยและมีความสุข

พลเมืองที่ดีมักเคารพกฎหมายและกฎระเบียบของสังคม ซึ่งช่วยให้สังคมดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและปลอดภัย หากทุกคนในสังคมเคารพกฎกติกา จะช่วยลดปัญหาอาชญากรรมและความขัดแย้งในสังคมได้

ส่งเสริมความร่วมมือและความสามัคคีในสังคม

การเป็นพลเมืองที่ดีไม่เพียงแต่หมายถึงการทำหน้าที่ของตนเองอย่างถูกต้อง แต่ยังรวมถึงการสนับสนุนและช่วยเหลือผู้อื่นในสังคม การมีจิตอาสาและการช่วยเหลือผู้อื่นจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความร่วมมือในสังคม

พัฒนาสังคมให้ก้าวหน้า

พลเมืองที่ดีมักมีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในการเลือกตั้ง หรือการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ ซึ่งจะช่วยผลักดันให้สังคมพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น การมีพลเมืองที่ใส่ใจและมีส่วนร่วมในกิจการสาธารณะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ

สร้างความภาคภูมิใจในตนเองและการยอมรับจากผู้อื่น

เมื่อเราปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี เราจะได้รับการยอมรับและเคารพจากผู้อื่นในสังคม ซึ่งจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในตนเองและความสุขในชีวิต

เสริมสร้างความยั่งยืนให้กับชุมชนและสิ่งแวดล้อม

พลเมืองที่ดีมักมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งเป็นการส่งเสริมความยั่งยืนให้กับชุมชนและโลกใบนี้

เพื่อให้ง่ายต่อความเข้าใจผู้เขียนจึงขอนำเสนอเป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงคุณค่าของการเป็นพลเมืองที่ดี

บทสรุป

การส่งเสริมคุณค่าความเป็นพลเมืองที่ดีให้แก่คนในสังคมเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะสังคมจะพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพได้ จำเป็นอย่างยิ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือจากสมาชิกในสังคมนั้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเป็นพลเมืองที่ดีมีส่วนเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อคนในสังคมทั้งต่อรัฐและสังคม รวมถึงมีส่วนร่วมในการสร้างความเป็นธรรมและความสามัคคีของคนในสังคม มีแนวทางในการส่งเสริมความเป็น

พลเมืองที่ดีโดยอาศัยแนวทางในการส่งเสริม 7 ประการ ได้แก่ การศึกษา การสนับสนุนจากองค์กรต่าง ๆ การสร้างแรงจูงใจและการยกย่อง การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน การส่งเสริมศีลธรรมและจริยธรรม การสร้างสื่อและสังคมออนไลน์ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง

เอกสารอ้างอิง

กฤตภาส ศักดิชฐานนท์. (2566). อิทธิพลของจอห์น ล็อก ต่อการปฏิวัติอเมริกัน. ในมติชนสุดสัปดาห์ ฉบับที่ 5-11 พฤษภาคม 2566 .ออนไลน์.

https://www.matichonweekly.com/column/article_671982.

เข้าถึงข้อมูล 8 สิงหาคม 2567.

ปลินธร เพ็ชรฤทธิ์. (2550). สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองให้แก่แก่นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคม. บัณฑิตวิทยาลัย :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พูนศักดิ์ อุดมโภชน และคณะ. (2556). การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย และแนวทางการปฏิบัติในความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนมัธยมศึกษาที่ 6 โรงเรียนเทศบาลนครปฐมจังหวัดนครปฐม. วารสารวิชาการ 6(3),(กันยายน-ธันวาคม).

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2567). ความเป็นพลเมืองในวิถีระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ศูนย์วิจัยและพัฒนาวิชาการและนวัตกรรม (2564). การเป็นพลเมืองที่ดีและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Anderson, Benedict. (1983). *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism*. Verso.

Bellah, R. N., Madsen, R., Sullivan, W. M., Swidler, A., & Tipton, S. M. (1985). *Habits of the Heart: Individualism and Commitment in American Life*. University of California

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Prentice Hall.

Dagger, R. (2002). *Republican Citizenship*. Stanford University Press.

Davies, Gregory, & Riley, (1999). *Good citizenship and educational provision*. USA and Canada: Gariand.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). *The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior*. Psychological Inquiry, 11(4), 227-268.

- Habermas, J. (1989). *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. MIT Press.
- Haste, H. (2004). *Constructing the citizen*. Political Psychology, 25(3), 413-439.
- Kohlberg, L. (1981). *The Philosophy of Moral Development: Moral Stages and the Idea of Justice*. Harper & Row.
- Lickona, T. (1991). *Educating for Character: How Our Schools Can Teach Respect and Responsibility*. Bantam Books.
- Miller, David. (2000). *Citizenship and National Identity*. Polity Press.
- McMillan, D. W., & Chavis, D. M. (1986). *Sense of community: A definition and theory*. Journal of Community Psychology, 14(1), 6-23.
- Nussbaum, Martha C. (1996). *For Love of Country: Debating the Limits of Patriotism*. Beacon Press.
- Oldenburg, R. (1989). *The Great Good Place*. Paragon House.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. Simon & Schuster.
- _____. (1995). *Tuning In, Tuning Out: The Strange Disappearance of Social Capital in America*. PS: Political Science & Politics, 28(4), 664-683.
- Rheingold, H. (1993). *The Virtual Community: Homesteading on the Electronic Frontier*. Addison-Wesley.
- Starn, Randolph. (1998). *Renaissance Redux*. The American Historical Review. 103 (1): 122-124.
- Schudson, M. (1998). *The Good Citizen: A History of American Civic Life*. Harvard University Press.
- Shirky, C. (2008). *Here Comes Everybody: The Power of Organizing Without Organizations*. Penguin Books.